

EN BRO AV POESI

Lärarhandledning

Innehåll

Sida

- 3 Några ord från skaparna av lärarhandledningen
- 4 Om programserien
- 5 Dikten i undervisningen
- 7 Så här kan du jobba med dikterna i undervisningen
- 9 Avsnitt 1. Dumtummen
- 10 Avsnitt 2. Kretsloppet
- 11 Avsnitt 3. Ordbanken
- 12 Avsnitt 4. Skräcködlor
- 13 Avsnitt 5. Fnittret
- 14 Avsnitt 6. Trött
- 15 Avsnitt 8. Småskolans utflykt
- 16 Avsnitt 7. Krakel Spektakel slår på sin trumma
- 17 Avsnitt 9. Mina lögner
- 18 Avsnitt 10. Snögubbe tögubbe
- 19 Kopplingar till Lgr11
- 21 Kopieringsunderlag. Memory

Några ord från skaparna av lärarhandledningen

– med kopplingar till beprövad erfarenhet och forskning

I denna lärarhandledning inspireras flera förslag av författaren, läraren och universitetsadjunkt vid UU **Anne-Marie Körlings** lektionsidéer som vi sedan flera år har prövat framgångsrikt i vår undervisning. Grunden är lärarens högläsning av författarens ord och elevernas delaktighet som möjliggörs genom lärarens medvetna undervisning. Eleverna bjuds in att tänka och ställa frågor om innehållet. Det ger ett engagemang, ett ökat ordförråd, en vi-känsla i gruppen och en nyfikenhet på att lära mer.

Vi högläser ofta samma dikt flera dagar i följd, orden mognar och vi förstår den ännu mer. ”När vi lyssnar till dikter, sjunger sånger och leker kan vi hitta stigar in till vårt inre liv.” Tankarna är hämtade ur boken ”Blommor och kärlek, mer om barn, poesi och musik” (Stensson med flera, 2019) som har betytt mycket för vår poesiundervisning.

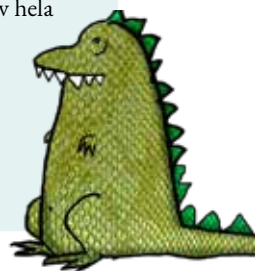
Genom vårt samarbete med **Catharina Tjernberg**, lektor i läs- och skrivutveckling, Institutionen för pedagogiska studier vid Karlstads universitet (KaU), har vi blivit medvetna om hur betydelsefulla lärarens val av undervisningsstrategier är för elevernas lärande. Tjernberg har synliggjort betydelsen av att vi gör språkliga fokusskiften i undervisningen genom att växla fokus mellan att undervisa om språkets form, funktion och koppling till innehållet i texten till ett vidare samhällligt perspektiv, och en balans mellan språkets form, funktion och innehåll i undervisningen för elevernas lärande. Detta perspektiv är en av ledstjärnorna i denna lärarhandledning.

Vi, **Anneli Wahlsten** och **Anki Källman**, har under flera läsår samarbetat med docent **Anette Svensson** vid JU. Forskningen om textuniversum handlar om ämnesövergripande teman kring en berättelse där varje representation av berättelsen blir en ny pusselbit som fördjupar förståelsen. Det är en erfarenhet som är ytterligare ett perspektiv i denna lärarhandledning.

Animationer och dramatiseringar av dikterna är producerade av The Purpose Studio.

Upphovsrätten till innehållet i den här lärarhandledningen tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges. Lärarhandledningen får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När lärarhandledningen eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iakttas.

Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av lärarhandledningen och dela ut till elever, tillhandahålla den digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder lärarhandledningen, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om lärarhandledningen kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i lärarhandledningen).

Om programserien

En bro av poesi är en programserie med filmatiserade dikter. Dikterna är hämtade ur antologin med samma titel, utgiven och distribuerad av Svenska Akademien till landets alla förskoleklass elever höstterminen 2021. Dikterna är varierade till sin form och rytm, och diktfilmerna är animationer och dramatiseringar. Dessa ger en fördjupad upplevelse och ett visuellt stöd till dikten, vilket ökar förståelsen av det skrivna ordet. Förhoppningen är att diktfilmerna sätter i gång en nyfikenhet och kreativitet kring eget skapande. Till serien hör denna lärarhandledning som ger inspiration och konkreta arbetsförslag till undervisningen.

Syfte och målgrupp

Programserien är tänkt att vara en igångsättare för ett arbete med poesi i undervisningen. Serien riktar sig primärt till elever i förskoleklass, men passar också i undervisningen och kursplanen för årskurs 1-3.

Syftet med diktfilmerna är att på ett enkelt och lustfyllt sätt skapa intresse för poesi samtidigt som de filmatiserade dikterna bidrar till språk- och läsutvecklingen. Ljud, bild och grafik stärker såväl budskapet som upplevelsen, och presenterar språket i en kontext som talar till både språkkänslan och fantasin. En bro av poesi öppnar upp och sätter i gång en lekfull ingång till poesiundervisningen.

Tillsammans med lärarens högläsning, det gemensamma samtalet och elevens eget skapande kring diktens innehåll ges en rik upplevelse av det skrivna ordet. I detta format görs dikten tillgänglig för alla att kunna vara med och tänka, kommunicera och lära. Målsättningen är att diktfilmerna ska fungera lika bra för alla elever, oavsett var de befinner sig i sin läsutveckling.

Avsnittsförteckning

1 Dumtummen	6 Trött
2 Kretsloppet	7 Småskolans utflykt
3 Ordbanken	8 Krakel Spektakel slår på sin trumma
4 Skräcködlor	9 Mina lögner
5 Fnittret	10 Snögubbe tögubbe

Dikten i undervisningen

Elevens ansikte speglar något som har hänt på rasten. Efter en stunds skrivande vill eleven att vi läser. "Det var det här jag ville säga." Orden är uttryckta av en pojke i årskurs 2. Han har ända sedan förskoleklassen ofta mött dikter i undervisningen.

Dikten är ett sätt för eleven att uttrycka sina känslor och att stärka sin röst. Genom lärarens högläsning av poesi och gemensamma utforskande samtal kommer vi varandra närmare i gruppen. Det ger glädje och gemenskap. Tillsammans tänker vi om rätt och orätt, om gott och ont, om rädsla, hopp och mod, vilket passar vårt uppdrag att utveckla både språk och värdegrund.

Dikten gör oss nyfikna på att förstå orden och mer om innehållet, som dikten "Kretslopp" i En bro av poesi, eller att vilja läsa vidare om dinosaurier och skogens djur efter att ha läst "Skräcködlor". Texterna vi har läst och samtalat om tillsammans blir sedan elevernas favoriter att läsa på egen hand. Poesin som genre stärker elevernas läs- och skrivintresse, och stimulerar dessutom fantasin och kreativiteten. För vad ser egentligen fröken där nere i den djupaste dalen i "Småskolans utflykt"?

Poesi bygger broar

I undervisningen högläser vi ofta poesi. Genom samtal om diktens innehåll bygger vi relationer i klassrummet. Vi högläser också dikter i skogen. Det ger en härlig känsla och en annorlunda upplevelse av diktens innehåll. För att synliggöra dikterna, både elevernas och författarnas, sätter vi upp dem på väggen eller på ett fönster ut mot skolgården. Eleverna stannar upp, läser och samtalar med varandra under rasten. När föräldrarna hämtar sitt barn hör vi hur de läser tillsammans. Dikten letar sig i väg, får nya läsare.

Dikten är med och skapar värdefulla kontakter mellan eleverna och omvärlden. Elever från olika klasser har högläst både författarens dikter och sina egna för varandra. Föräldrar, besökare på kommunbiblioteket, boende på äldreomsorgen och representanter från näringslivet i kommunen har varit mottagare av elevernas dikter och illustrationer. En autentisk mottagare bidrar till ett meningsfullt lärande.

Att undervisa i poesi – stöd för lärarens planering

Poesi är en ingång i frågor, tankar och samtal om livet och naturen, om värdegrund och olika ämnesinnehåll. Undervisningen av en dikt börjar med att vi som lärare högläser dikten för oss själva flera gånger för att lära känna dess rytm, form och innehåll. I det centrala innehållet i läroplanen för förskoleklassen och i svenskämnet årskurs 1-3 ska vi samtala om innehåll och budskap i olika typer av texter, samt arbeta med rim, ramsor och andra ordlekar.

Hur ska eleverna bjudas in att tänka, kommunicera och lära? Ett bra stöd för lärarens planering av textsamtal i alla ämnen, däribland poesi, är Körlings artikel på Skolverkets Lärportal ”Textsamtal för lärande”. Dessa språkberikande lektionsidéer bjuder in till en kreativ och lekfull undervisning som startar i det muntliga där alla kan vara delaktiga.

UR:s programserie med filmatiserade dikter ökar tillgängligheten och förståelsen. Ord, bild och ljud kombineras i animationen och dramatiseringen, vilket kopplar till det centrala innehållet i läroplanen för både förskoleklassen och årskurs 1-3.

Läs mer om seriens och lärarhandledningens läroplanskopplingar på sida 19-20.

Att förbereda för dikter i undervisningen

En struktur för lärarens planering kring poesi i undervisningen är att tänka vad som kan ske före, under och efter mötet med dikten och i detta fall även diktfilmen. Det är också det upplägg som de avsnitts specifika delarna av lärarhandledningen följer. Närmast efter detta stycke följer ett exempel på språkutvecklande undervisning kopplad till En bro av poesi.

SÅ HÄR KAN DU JOBBA MED DIKTERNA I UNDERVISNINGEN

FÖRE diktfilmen och högläsningen av dikten i text

Låt eleverna möta ett eller flera utvalda ord ur dikten

Ordet eller orden skrivs på tavlan. Läs dem tillsammans på olika sätt: snabbt, sorgset, bestämt, glatt osv. Sätt också in ordet i en mening. Vilka frågor får eleven om ordet? (Idé ur Undervisningen mellan oss, Körling, 2015)

Låt eleverna möta illustrationen till dikten

Zooma in en del av diktens illustration som finns i antologin "En bro av poesi" (2021). Vilka tankar får eleven? Vad ser eleven? Använd startmeningarna: "Jag ser...", "Jag undrar...", "Jag tror...". Uppmuntra eleverna att återanvända orden i frågan och svara med hela meningar. För att bekräfta eleverna upprepa svaret. Växla mellan aktivitet i helgrupp och samtal i par. Zooma ut till helbild. Samtala om vad vi ser nu. Nya begrepp, frågor och tankar om illustrationen blir en ingång till den kommande dikten. (Inspiration ur Textsamtal och bildpromenader, Körling, 2017)

UNDER diktfilmen och högläsningen av dikten i text

Se diktfilmen

Titta på diktfilmen tillsammans. Vilka tankar får eleven? Vad handlar den om? Samtala och titta igen. Dramatisera, dansa och sjung med! Ta vara på de ingångar till dikten som diktfilmen ger.

Högläsning av dikten i text

Projicera dikten på tavlan. Den finns i sin helhet i slutet av filmatiseringen. Högläs dikten för eleverna flera gånger, rytmiskt.

Pröva att göra det som orden i texten säger. Ge dikten liv! Vill någon högläsa eller sjunga dikten?

Ta vara på elevernas frågor och ställ också som lärare frågor för att aktivera eleverna att göra kopplingar till sig själva och den värld vi lever i.

Hitta tillsammans vad som är speciellt för genren dikt och samtala om ordens betydelse. Jämför upplevelsen av dikten med filmatiseringen och gärna också med illustrationen i antologin. Vilka skillnader och likheter ser ni?

EFTER diktfilmen och högläsningen av dikten i text

Skapa en egen dikt, tillsammans, i par eller enskilt:

- Inspireras av poetens ord för att skriva en liknande dikt. Byt ut vissa ord eller låt några utvalda ord ur dikten bli en start. Pröva muntligt först.
- Skapa en ny dikt av poetens ord genom att klippa isär hela dikten, eller utvalda rader. Pussla ihop textremsorna till en ny dikt, som i cut-out poetry.
- Skapa en ny dikt av poetens ord genom att eleverna läser igenom hela dikten och ringar in de ord de väljer att spara till en egen dikt. Resten av orden målar de svarta, som i black-out poetry.
- Låt eleverna göra heart maps. Välj ut några ord ur dikten eller en tanke som dikten har väckt. Skriv de orden som startord bredvid ett stort hjärta. Det blir en karta av elevens tankar.

Gestalta dikten genom olika estetiska uttryckssätt

- Låt eleverna illustrera dikten genom en fri bild i olika material.
- Låt eleverna illustrera dikten digitalt, och även skriva eller tala in delar av eller hela dikten.
- Inspireras av animationen för att själva spela in en film där eleverna gestaltar dikten på sitt eget sätt.
- Låt eleverna uttrycka känslan av dikten genom rörelse, dans och rytminstrument.

Gå poesipromenader!

- Häng upp dikter i ett träd eller på en lång rad utmed skolbyggnaden. Låt eleverna högläsa för varandra och samtala om innehållet.
- Ta med antologin ”En bro av poesi”. Gör lässtopp. Läraren högläser flera dikter under promenaden alternativt fokusera på endast en utvald dikt och läser en rad/strof vid varje stopp.
- Märk ut dikternas placering med ett kryss på en skattkarta. När eleverna kommer till dikten högläser de dikten tillsammans, svarar på frågor kopplade till dikten och får samtidigt en hemlig bokstav, som i slutet bildar ett ord.
- Gör en QR-kod av diktfilmen. Låt eleverna skanna QR-koden och titta utomhus.

Dikten som utgångspunkt för fortsatt meningsfull undervisning

- Läs och sök fakta utifrån elevernas vetgiriga frågor om diktens innehåll.
- Låt dikten vara en del i ett större sammanhang där skolan uppmärksammar Världspoesidagen eller har temaveckor om poesi.
- Koppla diktens innehåll till något av FN:s 17 globala mål. Skriv en egen dikt där kopplingen finns med. Inspireras av projekt Sustainable Poetry, skapat av lärare Maria Glawe. Se också de informativa programmen om de globala målen på UR Play ”Globala mål i sikte”.

Avsnitt 1. Dumtummen

Dumtummen av Tage Danielsson

Före mötet med dikten

- Skriv ordet dumtummen på tavlan. Säg också ordet unisont med olika känslor i rösten (argt, försiktigt, förvånat osv).
- Håll upp era tummar! Vicka på dem och låt dem hälsa: Hej, hej!
- Vilka ord är dumtummen sammansatt av? Skriv isär orden.
- Vad skulle en motsats till en "dumtumme" kunna heta?
- Varför heter dikten Dumtummen, tror eleverna?

Se diktfilmen och samtala om den Projicera den på whiteboardtavlan

- Se diktfilmen utan avbrott. Se den igen. Ställ er upp och håll upp en tumme.
- Agera och dansa med i rörelserna. Peka på de gula orden – läs dem i kör.
- Uppmärksamma rimmen. Vilka tankar får eleverna av tummen?
- Dumtummen kallas för ett smeknamn i dikten. Vilket?
- Hur beskrivs tummen? Vad betyder det att någon är högfärdsgalen?
- Vilken glädje och nytta har vi människor av vår tumme? Prova att försöka skriva och hålla i något utan tummen. Den kanske inte är så dum ändå, den där tummen.

Aktivitet efter att ha tittat på dikten: Memory med rim

Låt eleverna spela ett memoryspel med rimorden i Dumtummen.

1. Skriv ut kopieringsunderlaget och klipp ut korten.
2. Sätta upp korten på tavlan, gärna förstorade.
3. Spela första omgången tillsammans.
4. Samtala om hur man i slutet på orden ser att de rimmar.
5. Dela ut ett memory till varje par. Ett förslag är att börja med färre kort. Låt eleverna hjälpas åt att para ihop rimorden med korten uppvända så att de ser orden. Låt gärna eleverna fortsätta att spela mot varandra som i riktig memory med korten nedvända när de känner sig redo.

Avsnitt 2. Kretsloppet

Kretsloppet
av Emma och
Lisen Adbåge

Före mötet med dikten

- Skriv orden ”korv blir åter korv igen” på tavlan. Läs orden högt tillsammans.
- Vilka olika slags korvar känner eleverna till? Vad är de gjorda av?
- Vad kan det betyda att korv blir åter korv igen?

Se diktfilmen och samtala om den Projicera den på whiteboardtavlan

- Se diktfilmen utan avbrott. Återberätta handlingen.
- Projicera diktens titel på whiteboardtavlan. Vad är ett kretslopp? Utred tillsammans. Ge exempel på förslagsvis vattnets kretslopp.
- Vilket kretslopp ser vi i filmatiseringen? Sätt ord på korvens kretslopp.
- Högläs dikten rytmiskt tillsammans.
- Uppmana eleverna att spana efter det som går runt i diktfilmen, precis som ett kretslopp. (Korvarna, barnens rörelser, korvens väg genom kroppen och ut i toaletten.)
- Titta på diktfilmen en sista gång. Sjung och dansa med!

Aktivitet efter att ha tittat på dikten:

Dansa Kretsloppet

Förbered aktiviteten genom att ge tillgång till filmatiseringen av dikten till eleverna. Om eleverna vill – spela in deras danser!

Dela in eleverna i mindre grupper.

1. Varje grupp behöver få tillgång till diktfilmen på en digital enhet.
2. Låt eleverna tillsammans i gruppen titta på diktfilmen för att planera för rörelser till musiken och skapa sin egen kretsloppsdans.
3. Uppmuntra till att gruppen sjunger med i dikten vid frasen ”korv blir åter korv igen”.
4. Spela upp danserna för varandra med musiken som bakgrund.

Avsnitt 3. Ordbanken

Ordbanken
av Daniel Boyacioglu

Före mötet med dikten

- Skriv ordet "ordbanken" på tavlan. Vad menas med det?
- Uppmärksamma eleverna på att ordbanken är ett sammansatt ord, som består av flera självständiga ord. Vilka ord finns det i det här ordet?
- Vad tror eleverna att dikten "Ordbanken" kommer att handla om?

Se diktfilmen och samtala om den. Projicera den på whiteboardtavlan

- Se diktfilmen utan avbrott. Vilka tankar får eleverna? Vad är en bank? Vad är ordbanken i filmatiseringen? Uppmärksamma eleverna på att man kan både låna och spara pengar på en bank.
- Vad gör eleverna när de inte hittar rätt ord? Hur lär de sig nya ord? Var finns vår egen ordbank (bibliotek, böcker, tidningar osv)? Kan vi både spara, samla och låna ord där?
- Pausa bilden då dikten kommer upp i sin helhet. Högläs den tillsammans. Pausa efter varje rad. Känn rytmen.
- Högläs dikten igen. Agera nu med hela kroppen. Öppna en bok! Klia er i håret! Slå ut med armarna! Visa att ni får en idé!

Aktivitet efter att ha tittat på dikten: Vår egen ordbank

Starta klassens egen ordbank, som med fördel kan fyllas på med ord över tid. Förbered aktiviteten genom att hitta en lämplig burk och lappar i olika färger och storlekar. Burken kan få namnet "Vår egen ordbank" och dekoreras av eleverna.

1. Be eleverna fundera på ett ord som de tycker extra bra om. Låt dem skriva ned ordet och rita en liten tillhörande bild.
2. Samla in orden och högläs dem för eleverna. Lägg tillbaka elevernas favoritord i burken.
3. Håll gärna igång den här aktiviteten! Samla favoritord vid de gemensamma högläsningstunderna för att:
 - Öppna er ordbank då och då! Smaka på orden. Samtala och sortera dem.
 - Starta varje skoldag med ett ord ur ordbanken! Sätta in orden i ett sammanhang.
 - Skriva en dikt tillsammans med ordbankens ord!

Avsnitt 4. **Skräcködlor**

Skräcködlor
av Britt G Hallqvist

Före mötet med dikten

- Skriv ordet "skräcködlor" på tavlan. Läs ordet högt tillsammans.
- Vad är skräcködlor? Berätta något om skräcködlor och låt eleverna följa upp med det som de vet. Vilka namn på skräcködlor/dinosaurier känner de själva till?
- Vad innebär ordet skräck?

Se diktfilmen och samtala om den Projicera den på whiteboardtavlan

- Se diktfilmen utan avbrott. Låt eleverna berätta vad de får veta om dinosaurierna. Överraskades de av något?
- Högläs dikten rytmiskt för och med eleverna. Samtala om innehållet. Är dikten sann eller påhittad? Måste en dikt vara sann?
- Spana tillsammans i texten efter kännetecknen för dikten som genre (avdelade rader, rim osv).
- Presentera också gärna en faktabok om dinosaurier. Upptäck skillnaden mellan genrer.

Aktivitet efter att ha tittat på dikten: Collage av fantasifulla dinosaurier, träd och växter i olika mönster

Samtala om hur skaparna valde att illustrera skräcködlorna. Säg också att man faktiskt inte riktigt vet exakt hur de såg ut. Vilken färg kan de ha haft? Hade de fjädrar eller päls? Vad tror eleverna? Låt eleverna känna sig fria att illustrera sina egna fantasifulla skräcködlor. Förbered aktiviteten genom att lägga fram papper i olika storlekar och färger. Välj papper med olika mönster, som tapetprover, tidningar och reklamblad. Låt eleverna använda sig av svarta pastellkritor och vattenfärger.

1. Se diktfilmen. Uppmärksamma dess collage-teknik.
2. Låt eleverna måla konturerna av en stor fantasifull dinosaurie med en svart oljepastellkrita på ett A3-papper.
3. Färglägg dinosaurien med vattenfärg och måla bakgrunden.
4. Klipp ut stammar, trädkronor och växter av enfärgade och mönstrade papper.
5. Klistra upp allt på papperet runt dinosaurien.
6. Ge gärna dinosaurien en pratbubbla! Vad skulle dinosaurien kunna säga?

Avsnitt 5. Fnittret

Fnittret
av Mecka Lind

Före mötet med dikten

- Före lektionen: Projicera diktfilmens startbild på tavlan.
- Hälsa varje elev välkommen i dörröppningen och säg samtidigt ”Fnittret”. Låt eleven svara med samma ord. Le tillsammans!
- Säg ”fnittret” unisont, högt. Fnitttra tillsammans. Titta på varandras ansikten. Var i kroppen sitter fnittret? Känn efter. Hur börjar fnittret? Vad kan sätta i gång ett fnitter? Har det hänt för eleverna att de inte har kunnat stoppa ett fnitter, när det faktiskt inte passade att fnitttra? Hur ser ett fnittrigt ansikte och fnittriga ögon ut?
- Vad tror eleverna att diktfilmen kommer att handla om?

Se diktfilmen och samtala om den

Projicera den på whiteboardtavlan

- Se diktfilmen utan avbrott. Återberätta handlingen.
- Vad satte i gång fnittret? Berätta för varandra om bubblan och visa med kroppen.
- Se diktfilmen igen. Spana efter hur fnittret startade och hur fnitterbubblan växer.
- Projicera diktens ord i sin helhet på tavlan. Högläs dikten rytmiskt för eleverna.
- Se diktfilmen igen. Var växer den lilla bubblan och spricker ut i ett skratt?

Aktivitet efter att ha tittat på dikten:

Fnitterbubblor

Material: flytande färg, vatten, ett glas, diskmedel, sugrör och papper.

Instruktioner till eleverna:

1. Blunda och känn efter vilken färg dina egna bubblor av fnitter har.
2. Håll upp den valda kulören av flytande färg i ett glas med vatten, fyllt till kanten.
3. Blanda i några droppar diskmedel. Rör om!
4. Blås med ett sugrör så att det bildas bubblor över kanten.
5. Lägg ett papper över bubblorna. De ska smällas och på så sätt bilda ett mönster.

Pausa diktfilmen (1:19). Inspireras av de fantasifulla, färgglada och skrattande ansikten när bubblan har spruckit.

6. Ta fram ett nytt papper. Måla ett skrattande ansikte.
7. Klipp ut ansiktet. Klistra det på papperet med bubblorna.

Sätt upp alla elevers bilder till en fnitterbubbelvägg!

Avsnitt 6. **Trött**

Trött
av Aase Berg

Före mötet med dikten

- Skriv ordet ”arg” på tavlan. Läs det högt tillsammans med en arg röst.
- Titta på varandra argt. Hur ser ansiktet ut? Vad händer med ögonbrynen och munnen? Hur känns kroppen?
- Säg egna meningar där ordet arg finns med.

Se diktfilmen och samtala om den Projicera den på whiteboardtavlan

- Se diktfilmen utan avbrott. Återberätta handlingen.
- Varför är huvudpersonen arg? Vem är han arg på? Varför blev han så trött av att vara arg? Vilka sätt finns det att kunna hantera sin trötthet och sin ilska på? Låt eleverna komma med förslag.
- Vad händer med huvudpersonen i slutet av dikten?
- Högläs dikten för och med eleverna.
- Varför heter dikten Trött? Hur känns det att misslyckas gång på gång?

Aktivitet efter att ha tittat på dikten: Gestalta och pröva på en känsla till musik

Förbered aktiviteten genom att välja ut ett musikstycke som kan passa till att gestalta känslan av att vara arg.

1. Sätt er på golvet.
2. Låt eleverna blunda och ställ frågan: ”Vad gör dig arg?”
3. Uppmana eleverna att fånga den första tanke av det som gör honom eller henne arg.
4. Be eleverna att knyta handen hårt om tanken som skapar den här ilskan.
5. Sätt på musiken! Låt eleverna röra sig argt med det arga i den knutna handen.
6. Stäng av musiken! Sjunk ihop på golvet allihop.
7. Be eleverna att öppna handen och blåsa bort det arga.
8. Be eleverna vända sig till en kompis och samtala om hur det kändes i kroppen.

*Hur kan vi
hjälpa varandra
i skolan när
vi märker att
någon är arg?*

Avsnitt 7. **Småskolans utflykt**

Före mötet med dikten

- Skriv diktens titel "Småskolans utflykt" på tavlan.
- Högläs orden tillsammans.
- Vad betyder ordet småskolan? När använde man det ordet, tror eleverna? Vad säger vi om den sortens skola idag?
- Vad kan "Småskolans utflykt" handla om?

Se diktfilmen och samtala om den Projicera den på whiteboardtavlan

- Se diktfilmen utan avbrott. Återberätta handlingen för varandra.
- Vilka tankar, frågor och känslor får eleverna?
- Samtala lite extra om de två orden "högsta" och "djupaste". Gestalta orden med hjälp av kroppen. Känner eleverna till ett högt berg eller en djup dal i närområdet?
- Högläs dikten för och med eleverna.
- Vilka ovanliga ord finns det i texten? När tror eleverna att dikten är skriven?
- Låt eleverna göra diktens handling till sin egen. Vad skulle de själva ha gjort om det var er egen klass som var på utflykt?

Aktivitet efter att ha tittat på dikten: Vad ser fröken i djupaste dalen? Skapa fantasifulla bilder

Förbered lektionen genom att ta fram vattenfärger, penslar och papper.

1. Låt eleverna ställa sig upp. Starta diktfilmen.
2. Improvisera i en dramatisering innehållet tillsammans med barnen i filmatiseringen.
3. Gör korta stopp och ställ frågor om hur det känns i kroppen för att öka gemenskapen och upplevelsen av vara på ett äventyr tillsammans:
 - Hur känns det att gå uppför det högsta berget?
 - Hur ser världen ut där uppfifrån? Hur känns det att stå nära stupet?
 - Hur känns det att vänta på fröken?
4. Varför log fröken när hon kom tillbaka? Vad kan fröken ha sett där nere i dalen? Låt eleverna samtala med varandra. Lyssna tillsammans på elevernas förslag.
5. Låt varje elev gestalta en fri bild vad de tror att fröken ser där nere i dalen.

Avsnitt 8. **Krakel Spektakel slår på sin trumma**

**Krakel Spektakel
slår på sin trumma**
av Lennart Hellsing

Före mötet med dikten

- Projicera dikten *Krakel Spektakel slår på sin trumma* på tavlan.
- Högläs dikten för eleverna så att alla känner dess tydliga rytm och rim.
- Högläs dikten igen. Lyssna och peka på orden som rimmar.

Se diktfilmen och samtala om den Projicera den på whiteboardtavlan

- Vad gör Krakel Spektakel?
- Vilka djur finns det i diktfilmen?
- Varför är djuren arga på Krakel Spektakel?
- Blir djur störda av ljud? Vad gör djuren då?

Aktivitet efter att ha tittat på dikten: Rytm och rap!

Förbered aktiviteten genom att plocka fram rytminstrument, så att det räcker till halva gruppen.

1. Halva gruppen får rytmsinstrument och hjälper Krakel Spektakel att hålla grundpulsen.
2. Andra halvan av gruppen rappar rytmiskt (tillsammans med berättarrösten) i följande rader:

*Krakel Spektakel
slår på sin trumma.*

*Sluta nu Krakel.
Lova att sluta!*

3. Starta diktfilmen. Låt eleverna agera med hjälp av det stöd de efterfrågar.
4. Titta på diktfilmen igen. Växla grupper.

Avsnitt 9. Mina lögner

Mina lögner
av Henry Parland

Före mötet med dikten

- Skriv "Mina lögner" på tavlan. Högläs orden.
- Vad är lögner? Vad gör den som säger en lögn? Prata tillsammans om lögner och om att ljuga.

Se diktfilmen och samtala om den Projicera den på whiteboardtavlan

- Se diktfilmen utan avbrott. Återberätta innehållet tillsammans. Ballongerna är röda och fina och flyger till luften. Vilka tankar får eleverna om ballongerna? Poeten tycker att lögner är som ballonger. Hur tycker eleverna att en lögn kan se ut?
- Högläs dikten för och med eleverna flera gånger.
- Varför ljuger man? Hur känner man sig när man har ljugit? Vilka problem kan man få när man ljuger? Finns det tillfällen när det ibland kan vara bra att inte berätta sanningen (till exempel när man inte tycker om sin farmors kakor)?

Aktiviteten efter att ha tittat på dikten:

Skapa en gemensam Heart Map

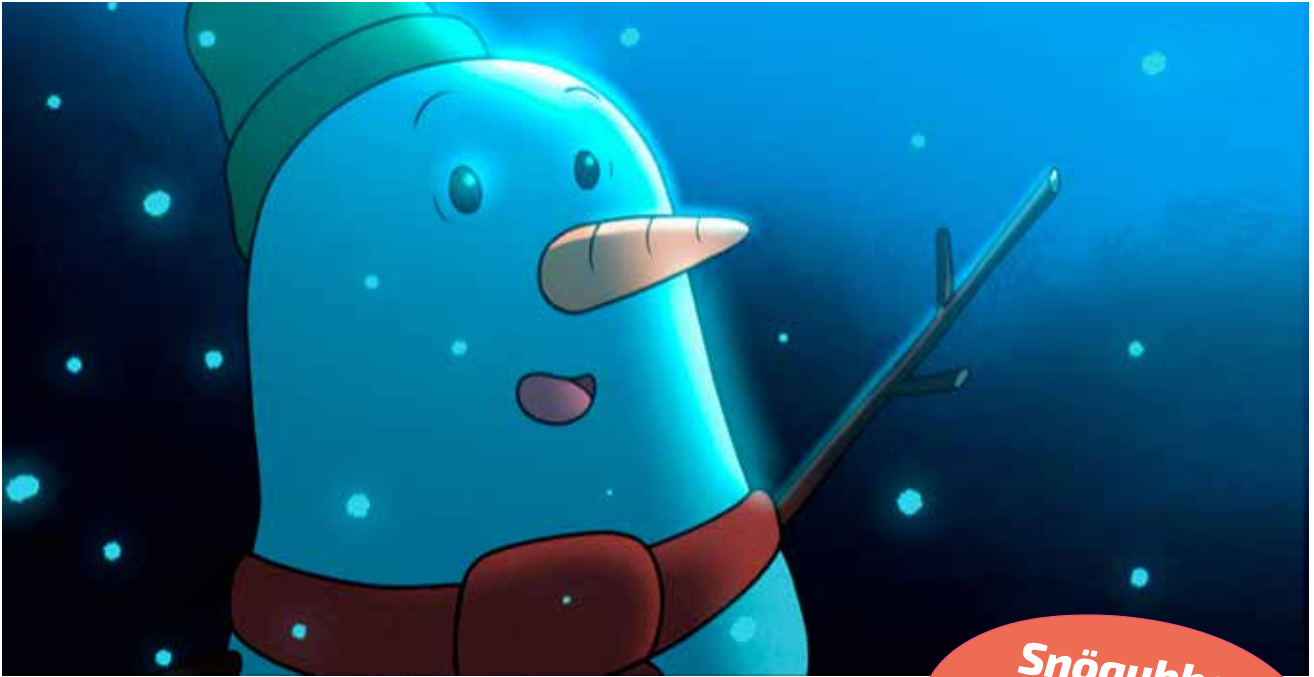
Förbered aktiviteten genom att måla ett stort hjärta på en stor affisch.

1. Se diktfilmen igen. Spana efter vad som händer i slutet, både med figuren och med ballongen som figuren håller i sin hand.
2. Berätta vad som hände i slutet. Beskriv figurens känsla.
3. Hur kan vi hjälpa varandra med att våga stå för det vi gjort? Och hur kan vi själva hitta mod att göra det? Fundera. Om eleverna kan skriva själva – låt dem göra det på post-it lappar.
4. Gör en gemensam stor Heart Map där ni tillsammans samlar tankar om lösningar när man har ljugit eller gjort fel.

Om jag har ljugit och känner att jag har gjort fel kan jag... Exempel på Heart Map ►

Avsnitt 10. Snögubbe tögubbe

**Snögubbe
tögubbe**
av Hanna Lundström

Före mötet med dikten

- Skriv orden ”snögubbe” och ”tögubbe” på tavlan. Läs orden högt tillsammans. Vilka tankar och frågor får eleverna?
- Vad är snö? Samtala om vattnets former. Vad har snö och tö med varandra att göra? Visualisera gärna orden med bilder som stöd.

Se diktfilmen och samtala om den Projicera den på whiteboardtavlan

- Se diktfilmen utan avbrott. Återberätta handlingen för varandra. Vilka tankar, frågor och känslor får eleverna?
- På vilket sätt märks årstider i dikten? Är det samma årstid genomgående? Motivera. Be eleverna därefter att leta efter ord i dikten som kan kopplas till årstiderna vinter och vår.
- Högläs dikten för och med eleverna, flera gånger. Känn diktens rytm.

Aktivitet efter att ha tittat på dikten: Digital gestaltning av snögubbens känsla

Målet med denna aktivitet är att eleverna ska få gestalta den känsla som de uppfattar att snögubben i dikten ger dem. Be eleverna att försöka sätta sig in i snögubbens situation – genom att vara snögubben.

1. Se diktfilmen tillsammans.
2. Snögubben säger ”Jag tror att jag helst blir nåt annat”. Vad menas med det? Vad vill snögubben bli, tror eleverna?
3. Ha som mål att få eleverna att vilja vara snögubben. Hur känner sig snögubben? Här finns det startmeningar för att komma i gång och för att fånga den känslan. ”Jag känner mig... för att...”, ”Jag önskar att...”, ”Jag tror att...”.
4. Låt eleverna måla sin egen snögubbe i ett digitalt ritprogram där det finns möjlighet att tala eller skriva in en prat- eller tankebubbla till snögubben.
5. Låt också eleverna berätta om bilden genom att visa den för en klasskamrat, för att få en mottagarupplevelse av sitt verk.

TIPS till övning Digital gestaltning av snögubbens känsla

Om det finns utrustning som surfplattor på skolan – använd gärna det. Det finns digitala kreativa mallar på nätet som passar som verktyg i denna övning där eleverna ritat och skapar effekter genom färger och mönster. Experimentera med bilden för att till exempel uppleva hur snögubben smälter. Förstora, förminska, skapa pratbubblor, skapa ljudfil eller gör snögubben rörlig.

Kopplingar till Lgr11 (den oreviderade versionen av läroplanen)

FÖRSKOLEKLASS

”Undervisningen syftar till att främja elevernas fantasi, inlevelse och förmåga att lära tillsammans med andra genom lek, rörelse och skapande genom estetiska uttrycksformer samt med utforskande och praktiska arbetssätt. I undervisningen ska eleverna genom leken ges möjlighet att bearbeta intryck, pröva olika identiteter, utveckla kreativitet samt sin förmåga att samarbeta och kommunicera.”

”Undervisningen ska ta tillvara elevernas nyfikenhet och ge dem möjlighet att utveckla sitt intresse för och sin förmåga att kommunicera med tal- och skriftspråk genom att ge dem möjligheter att läsa, lyssna på samt skriva och samtala om såväl skönlitteratur som andra typer av texter och händelser.”

”Undervisningen ska också ge eleverna möjlighet att skapa och uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer. På så sätt ska undervisningen ge eleverna förutsättningar att kunna tänka, lära och kommunicera i olika sammanhang och för skilda syften.”

Centralt innehåll

Språk och kommunikation

- Samtala, lyssna, ställa frågor och framföra egna tankar, åsikter och argument om olika områden som är bekanta för eleverna, till exempel etiska frågor och vardagliga händelser.
- Samtala om innehåll och budskap i olika typer av texter.
- Berättande texter, sakprosatexter och texter som kombinerar ord, bild och ljud.
- Bokstäver och andra symboler för att förmedla budskap.
- Rim, ramsor och andra ordlekar.
- Digitala verktyg och medier för kommunikation.
- Ord och begrepp som uttrycker behov, känslor, kunskaper och åsikter. Hur ord och yttranden kan uppfattas av och påverka en själv och andra.

Skapande och estetiska uttrycksformer

- Skapande genom lek, bild, musik, dans, drama och andra estetiska uttrycksformer.
- Olika material, redskap och tekniker för att skapa och uttrycka sig.
- Tolka och samtala om innehåll och budskap i olika estetiska uttryck.
- Digitala verktyg för framställning av olika estetiska uttryck.

UR KURSPLANEN I SVENSKA OCH SVENSKA SOM ANDRASPRÅK FÖR ÅRSKURS 1-3

Ur ämnets syfte (texten är en sammanställning mellan kursplanerna i svenska och svenska som andraspråk)

Undervisningen i ämnena svenska och svenska som andraspråk ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om svenska språket. Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt svenska tal- och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Det innebär att eleverna genom undervisningen ska ges möjlighet att utveckla språket för att tänka, kommunicera och lära.

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva på svenska. Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om hur man formulerar egna åsikter och tankar i olika slags texter och genom skilda medier. Undervisningen ska även syfta till att eleverna utvecklar förmåga att skapa och bearbeta texter, enskilt och tillsammans med andra. Eleverna ska ges möjligheter att kommunicera i digitala miljöer med interaktiva och föränderliga texter. Eleverna ska även stimuleras till att uttrycka sig genom olika estetiska uttrycksformer.

I mötet med olika typer av texter, scenkonst och annat estetiskt berättande ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt svenska språk, den egna identiteten och sin förståelse för omvärlden.

Ur Centralt innehåll:*Läsa och skriva*

- Lässtrategier för att förstå och tolka texter samt för att anpassa läsningen efter textens form och innehåll.
- Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag. Skapande av texter där ord och bild samspekar, såväl med som utan digitala verktyg.

Tala, lyssna och samtala

- Att lyssna och återberätta i olika samtalssituationer.
- Muntliga presentationer och muntligt berättande om vardagsnära ämnen för olika mottagare. Bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel som kan stödja presentationer.

Berättande texter och sakprosatexter

- "... poetiska texter för barn från olika tider och skilda delar av världen. Texter i form av rim, ram-sor, sånger, bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Berättande och poetiska texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
- Några skönlitterära barnboksförfattare och illustratörer. (endast i ämnet svenska)
- Texter som kombinerar ord och bild, till exempel film, spel och webb-texter.
- Texter i digitala miljöer för barn, till exempel texter med länkar och andra interaktiva funktioner.

REFERENSER

Glawe, M. (2017) *Sustainable Poetry: Barns och ungas röster för en hållbar framtid*.

Hämtad 2021-08-11 från <https://sustainablepoetry.se/hur-startade-projektet/>

Heard, G. (2018). *Heartmaps: Elevens väg till autentiskt och kreativt skrivande*.

Stockholm: Natur & Kultur.

Hjalmarsson, A., Johansson Kristeberg, E., Pettersson, M., Stensson, B. *Blommor och kärlek: mer om barn, poesi och musik*. (2019). Göteborg: Små Storverk Ekonomisk Förening.

Körling, A-M. (2012). *Den meningsfulla högläsningen*. Stockholm: Natur & Kultur.

Körling, A-M. (2017). *Textsamtal och bildpromenader*. Stockholm: Lärarförlaget.

Körling, A-M. (2018). *Väck läshungern!*. Stockholm: Brombergs Bokförlag.

Körling, A-M. (2015). *Undervisningen mellan oss: pedagogiska utmaningar*. Stockholm: Lärarförlaget.

Körling, A-M. (2018). *Textsamtal för lärande*. Skolverket. Hämtad 2021-08-11 från https://larportalen.skolverket.se/LarportalenAPI/api-v2/document/path/larportalen/material/inriktningar/5-las-skriv/Grundskola/000_Samtal-om-text/del_02/Material/Flik/Del_02_MomentA/Artiklar/Mo_gr_02A_Textsamtal_for_larande.docx

Skolverket. (2018). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2018 (5:e uppl.)*. Hämtad från <https://www.skolverket.se/publikationer?i d=3975>

Svensson, A., & Hagling, T. (2021). "From the Lightest Light to the Darkest Dark": Re Presenting Ronia, the Robber's Daughter in the Third-Grade Classroom. *Educare – Vetenskapliga Skrifter*, 3, 78-101. doi:

tummen

dum en

ding

ingenting

sak åt

bakåt

ren

entrén

ringer

finger

vanten

kanten

ring

ingenting

sak

där bak

**högfärds-
galen**

**hand-
skandalen**

kort

bort

näven

även

**tumme-
totten**

botten

ljuga

suga